

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ——— 16 kor.
 Negyedévre ——— 4 „
 Holynon másodszor átvéve:
 Egész évre ——— 20 kor.
 Negyedévre ——— 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ——— 24 kor.
 Negyedévre ——— 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 szombatnapok kivételével.

Eszközítés és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásán
 vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetők és hirdetősek a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számok ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 11.

Nemzeti ügyünk és az egyház.

(V. I.) Hazánk második évezredének elején duzzadó nemzeti jellegről álmodik s annak megvalósítására törekszik a társadalom minden rétege. A sajtóban különösen keresik azt az utat és azokat az eszközöket, a melylyel a felmerülő bajokat orvosolni lehessen. Az itt-ott fölhangzó vélemények egy része a társadalmat hibáztatja, amely közömbös szerepet játszik, a másik része a közigazgatást hibáztatja, sőt vannak igen sokan, akik az egyházat és iskolát helyezik vád alá a fölmerülő bajokért.

Közvetlenül magát a társadalmat lehet hibáztatni ugyan, mert hiszen a legtöbb esetben elfoglaltsága más irányba tereli s ezzel a kérdéssel néha nem tud, máskor meg nem akar foglalkozni. A közigazgatás pedig bármennyire is viseli magán az egységesítés jellegét, e téren kevés eredményt képes felmutatni. Így tehát a felelősség első sorban az iskolát s ezzel kapcsolatban az egyházat illeti.

E kettőt tulajdonképen el sem lehet választani egymástól. A mit az egyik megkezd, azt folytatja a másik. Az iskola munkáját befejezi az egyház, mint olyan intézmény, amelylyel egyetlen tényező sem állja ki a versenyt. Senki sem tagadhatja, hogy ez a tényező a legtekintélyesebb, a legelterjedtebb s így a befolyása a légközvetlenebb.

Ha visszapillantunk az elmúlt évtize-

dekre, akár évszázadokra, azt látjuk, hogy maga az egyház látta el a lelki és szellemi teendőket egyaránt. A nevelés munkáját a klérus végezte. Templom volt az iskola és iskola volt a templom.

Korunkban az újabb áramlatok szétválasztani iparkodnak e kettőt egymástól. A nevelés munkáját kiakarják kapcsolni egészen s kizárólag az iskola hatáskörébe utalni, az egyházat pedig izolálni.

A Temesvárott nem is olyan régen lefolyt tanári kongresszuson követésre méltó példakul állanak mindenki előtt a csanádi, a kassai, a szatmári és beszercebányai püspökök, a kik a magyarosítás terén részt követelnek maguknak, mert nem tartják teljesnek, befejezettnek az iskola munkáját akkor, ha az egyház, mint az iskolák anyja, távol tartja magát s nem működik az iskolával karöltve. A klérus tagjait nem szabad kihagyni a nemzet napszámosságainak táborából, mert csak együttes működés képes hazánkat magyar jellegében teljesen kiépíteni.

Valójában pedig az iskola és egyház személyi okokból kifolyólag szétválnak egymástól sajnos nem egy esetben. Ilyenkor a nap-nap után felburjánzó különböző eszmék csakhamar széttagolják a gyöngébb ellenállásukat s növelik a torlaszokat az iskola és egyház között. A perifériákon nemzetiségi kérdést kovácsolnak ebből s feledik azt, hogy az iskolából kibocsátott ifju nemzedék lelkében föl van építve az ollár a hazasze-

retet számára s az egyháznak kötelessége a hazaszeretet lángját azon az olláron a haza javára kiolthatatlanul fenntartani.

S most a midőn a veszély a téglaszin lobogó alatt napról-napra jobban fenyeget, a mikor a haza fogalmát gúnyos mosolylyal szentségtelenítik, a klérusnak és a nemzet napszámosságainak még jobban tömörülni kell. Minden felekezett s minden iskola tekintsen el minden érdektől, egyedül Istennek s a magyar ügynek gyujtsa áldozatot.

És ezt meglehet tenni a perifériákon is a nélkül, hogy a nemzetiségek autonómiájába bele kellene nyulni erős kézzel. És sajnos — ezeréves multunk után is meglehetősen zür-zavar uralkodik nyelv és érzellem tekintetében e földön, ezt el lehet és el kell osztatni az egyház és iskoláknak, mint olyan tényezőknak, a melyek kétségkívül leghatásosabbnak bizonyultak.

Csak egyházak és iskolák válvetett munkálkodása teremthetik meg és elégitethetik ki a legmesszebb menő nemzeti idealizmust.

A sajtóiroda főnöke. Hosszas tárgyalások és tervezgetések után végre megállapodás történt a miniszterelnökségi sajtóiroda főnökére nézve. Biztos forrásból jelentik, a korábbi czáfolatok visszavonásával, hogy a miniszterelnöki sajtóiroda főnöke *Abonyi Kornél*, volt országgyűlési képviselő lesz, akit egyuttal miniszteri tanácsossá is kineveznek. Szeretjük binni hogy ezzel a kinevezéssel új korszak nyíljon meg a magyar sajtó történetében.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Nők az örökkévalóságban.

Luis de Moire a nagy francia gondolkodó azt mondta, hogy a nők közvetlen szerepe az irodalomban egyszerűen csak kontárkodás. Olyan dolog éppen, mintha a férfi lemegy a konyhába és a rántást kavargatja. Hanem van mégis hatása a nőknek az irodalomra, de ez a hatás csak közvetett.

Hogy mily igazság rejlik e rövidke mondatban, azt bizonyítja nemcsak a magyar irodalom minden lapja, hanem az egész világirodalom. Erre tisztelt hölgy olvasóim bizonyosan azzal felelnek, hogy konkrét adatokat hozva fel egynéhány nő-írók sikereire hivatkoznak. De erre viszont mi szintén tagadhatatlan, konkrét adatokkal felelünk, hogy ha a legsikerültebb alkotásokat tesszük is egy Petőfi, egy Jókai művei mellé, úgy törpülnek azok semmivé mint a gyertyaláng a napvilág mellett. Egy szóval maradandóbb értékű művet nő az irodalomban még nem alkotott.

Hanem annál nagyobb a nő közvetett sze-

repe a szép irodalomban. A költészet egy harmadrésze foglalkozik a nővel, akiknek hűtlensége, szerelme megteremtette a költészet leg-egyénibb, legkedvesebb, legközvetlenebb fajtát, a lírát. Már a legrégebb időkben megtaláljuk a líra alapját, a szerelmet, mely ma is úgy virágzik, mint valaha s alapja oly szilárdan van megvetve, hogy benne, mintegy tükörképben megtaláljuk a jövő század lírájának szunnyadó rügyeit is.

Mert sem a magyar, sem a világirodalom nem tud felmutatni oly írórt vagy költőt, kinek szíve valaha meg ne dobbant volna egy »kedves nő« (és melyik ne volna kedves?) látására.

A lírikusok elismert fejedelme, Petőfi napjában háromszor lett szerelmes s ugyanannyiszor ábrándult ki, de a csalódás miatti fájdalom, mely nála amily rövid, éppen oly sajtó, nem sokáig epezti könnyen hevülő szívét: csakhamar megvigasztalódik:

Gombház, ha leszakad les: más.

Eladó lány van akár száz . . .

Arany János imádásig szereti hű feleségét s az elbetegedett, megöszült öreg asszony iránt élete alkonyán, dicsősége tetőpontján is éppen oly naiv, üde szerelemmel viseltetik, mint mikor először lépett elé virágcsokorral kezében.

Tompa Mihálynak oly mély sebeket ejt szívére az első szerelmében való csalódás, hogy később, midőn ráakad az »igazira«, akkor nem akar hinni a valóságnak.

Kisfaludy panaszosan zengi el fájalmát Himfy szerelmeiben. Csapongó jó kedvét komor, bus némaság váltja fel s nem is vidámul fel többé. Megváltotta szenvedéseitől hosszú idő után a halál.

Ezek, de még száz másat lehetne felhozni úgy a régi, mint a legújabb időkben, melyek mind azt bizonyítják, mily nagy hatása van a nőknek a költő kedélyére s így az irodalomra, a mit maguk irányítani nem képesek.

Hogy azonban a nők nem tudják a művészeteket úgy felfogni és élvezni, az ezekből éppen nem következik. Mert a legtöbb esetben, ha valamely munkának vagy dolognak véghezvitelére, vagy előállítására nem vagyunk képesek

A világhírű »Fownes« angol s különleges női francia keztyűkben, továbbá »Humanie« védjeggyel ellátott amerikai cipőkben, különleges angol s pesti cipőkben egyedüli raktár

& C. »HABIG« s »BORSALINO« kalapokban egyedül raktár.
 Tavaszai angol mellényekben, felöltőkben.
 gummi kabátokban nagy választék.
 Polytonos ujdonságok nyakkezdőkben.

TAVASZI UJDONSÁGOK megérkeztek
ROTH M. utóda kalap s úri divat üzletébe.
 Tervei felmérnemlék méret után a
 leggyorsabban és a legpontosabban készíttethető.

A helyzet.

Wekerle Bécsbe utazott. Tanácskozik a királylyal, majd az osztrák miniszterelnökkel. Hogy sok, kiválóan fontos előterjeszteni valója van, mindenki tudhatja. A főrendiháznak megvan az új elnöke, a sajtóirodának az új főnöke.

A vezérbizottságból pedig úgy látszik többé nem lesz semmi. Kár pedig. A vezérbizottság ellenőrző közeg s a pártoknak nem egyszer lehetnek aggályai. Főként a néppárt-nak a keresztény Magyarország szempontjából.

Részletes tudósításunk a következő:

Wekerle Bécsben.

Wekerle miniszterelnök tegnap délután 5 órakor Bécsbe utazott; Ma audiencián lesz a királynál, azután meglátogatja Hohonlohe osztrák miniszterelnököt, majd a közös miniszterekkel tanácskozik. Bécsből egyenesen Temesvárra utazik Wekerle. A miniszterelnök a horvát ügyek állásáról is referál a királynak, miután tegnap már részletes információkat szerzett minden tekintetben Rauch Pál bárótól.

A főrendiház elnöke.

Miután Széll Kálmán a főrendiház elnöki székét, képviselőházi missziójára utalással, nem volt hajlandó elvállalni, a kormány Desseuffy, Aurél gróf személyében állapodott meg.

A kabinet közölte is elhatározását a gróffal, aki a rendkívül fontos közjogi méltóság betöltésére készségesen vállalkozott. Széll Kálmán egyébként most rövid külföldi utra indul, amelyből azonban már az országgyűlés megnyitására visszaérkeznek.

A delegációk.

Hohenlohe, aki tudvalevőleg még tegnap Bécsbe érkezett Budapestről az osztrák pártvezérekkel tegnap beható tanácskozást folytatott, hogy megegyezésre jusson velük a delegációk egybehívása dolgában. A megegyezés ki-
szközlése egyelőre még sok munkába kerül.

A Nap hiradása szerint Barabás Béla is

azért méltányolni tudjuk a létrehozónak tevékenységét, tehetségét, sőt bizonyos esetekben a laikus magasabbra helyez valamely dolgot, mint egy hozzáértő ember.

Különbösen is a nőknek a költészethez s általában a művészetekhez való passzív fogékonysága elismert dolog. Az ő fogékony, mimóza lelkük sok esetben még azt is megérti, amire egy férfi nem képes.

Ami egy férfi előtt talán megfoghatatlan! Résztvevő, könnyen hevülő szívük lelkesedik az emberiséget felemelő, nagy eszmék iránt, bár azokat ő maguk kifejezni, létrehozni, szóval a költészetet, az irodalmat a maga helyes medrében maradandó alkotásokkal kultiválni nem tudják.

Csupa szerencse, hogy a Muzsa kegyes volt egy művészeti ágat külön az ő számukra is alkotni, különben nem tudom, hogyan menekülnek meg abból az ostromállapotból, melybe — előre látom — mint kerülök bele e bátor szókimondás által...

Ez a művészeti ág, a nők nimbusza a zene.

Most aztán rajtam van az elismerés sorja. S én készséggel teljesítem kötelességem akkor, midőn ezen a téren habozás nélkül nyújtom a palmaágat a szép nem képviselőinek. Az ő finom lelkületükhöz szinte hozzátartoznak a zenének szívig ható akkordjai. S ennek kultiválása nem zárja ki a házasság symbolumát, a főzőkanalat sem.

Ambró.

nyilatkozott a delegációk kérdésében. A függetlenségi párt igenis belemegy a delegációkba, hogy ott ellenőrző szerepet gyakoroljon, a nemzet javára. De nem ám azért, hogy mint a régi Tisza-gárda mindent megszavazzon. A párt csak annyi kiadást fog megszavazni, amennyi a magyar állam politikai helyzete, jóléte és nagysága szempontjából mulhatlanul szükséges.

Lesz e új vezérbizottság?

Ugy látszik nem lesz. Wekerle lakásán ebben a kérdésben tegnap bizalmas jellegű tanácskozás folyt, amelyben a miniszterelnökön kívül Andrássy Gyula gróf belügyminiszter és Polónyi Géza igazságügyminiszter vettek részt. Wekerle főlőslegesen tartja vezérbizottságot. Hiszen a törvényes rend már helyreállott. Kossuth nem ezen a nézetten van. Szerinte a pártok között esetleg fölmerülő konververziókat a vezérbizottság, mint döntő forum simitaná el. Különbösen is, mondja Kossuth, a vezérbizottság dokumentálja a pártok szövetségének.

Zichy Aladár gróf mandátuma.

Hűséges nagykanizsai választókerület e hó 17-én adja át a néppárti klubban Zichy Aladár gróf, őfelsége személyi miniszter mandátumát.

Installációk.

Fásznagykunszolnokmegyében ma fogják Almássy Imre gróf főispánt installálni. Pestvármegye is képviselteti magát.

Bácsbodrogmegye és Zombor város főispánját e hó 15-én fogják installálni, fényes ünnepek közt. Az installáció előestéjén táklyásmenet lesz a főispán tiszteletére. Valamennyi szomszédos törvényhatóság képviselteti magát a beiktatáson.

Kristóffy patikáriusai.

Andrássy belügyminiszter felszólította azokat a gyógyszerészeket, akik Kristóffytól a törvényes rendelkezése ellenére kaptak patikai engedélyt, hogy az erről szóló aktákat felülvizsgálat végett adják be.

Khuen-Héderváry.

Khuen Héderváry Károly gróf, mint az Obzor írja, a politika berkeiből egyelőre a magánélet csöndjébe vonul vissza. Delmisset pridem.

Bűnhődés.

Zalaegerszegről jelentik: a város képviselő testülete Németh Elek városi főjegyző elnöklése mellett rendkívüli közgyűlést tartott, melynek tárgysorozatán volt az az indítvány, hogy Várhidy Lajos polgármester ellen, ki Szulyovszky volt királyi biztos által összehívott installáló megyei közgyűlésen megjelent — mondja ki a közgyűlés, hogy bizalmatlansággal viseltetik és fegyelmet indít ellene, addig is felszólítja, hogy állásáról mondjon le. A közgyűlés egyhangulag kimondotta, hogy a polgármester ellen hazafiatlan magatartása miatt a fegyelmi eljárást megindítja.

Az orosz Duma megnyitása.

Az Oroszországban lezajlott véres forradalom eredményeként összehívta a csár az első orosz népképviselőket. Ez ugyan sokban elüt a többi európai népképviselőtől, de mégis némi enyhítése az eddigi orosz egyeduralomnak.

A Duma megnyitása május 11-én nagy

ünnepek mellett ment végbe, amelyről a következő táviratokat kaptuk:

Pétervár, május 11. A képviselőknek a György-terembe való bevonulása nagyon érdekes volt, legnagyobb részük munkászubonyt öltött. Fél kettőkor megjelent az énekhar, utánuk jöttek a metropoliták. A főszerartásmester által adott jelre felhangzott a nemzeti himnusz, melyek hangjai mellett behozták a birodalmi jelvényeket. Az udvari méltóságok a trón közelében foglaltak helyet. Valamivel később jött be a csár ezredesi egyenruhában; utána a csár anyja és felesége. A csár arcán látni lehetett, hogy kissé zavarban van; a csárné nagyon meg volt hatva; a csárné anyja büszkén és bátran ment végig a termen. Mihelyt a csár trónján helyet foglalt, hosszú imádság és ének következett. Végre a csár intett Frederix bárónak, ki átadott neki egy papírlapot, melyre a trónbeszéd volt írva. A csár nyugodt és érthető hangon olvasta fel a trónbeszédet, melyre a hivatalnokok hurráh, kiáltásba törtek ki. A csár és a többi jelenlevők a himnusz hangjai mellett hagyták el a termet.

A Duma tagjai a trónbeszédet némán hallgatták meg, csupán néhány szocialista képviselő tett egy-két megjegyzést, melylyel elégedetlenségét akarta kifejezni. Egy miniszter kijelentette, hogy a trónbeszédet a csár maga készítette. Radikális képviselők azt mondták, hogy a trónbeszéd a kormány szempontjából jó, de a helyzeten semmit sem változtatott. A mérsékelt képviselők most boldogok és azt hiszik, hogy a trónbeszéd kedvező hatást fog tenni az ország lakosságára.

A Duma ülést Frisch államtitkár nyitotta meg. Megnyitó beszédében utalt arra, hogy a megválasztott népképviselőknek, a kiket örömmel üdvözöl, a Duma alaptörvénye megadja a lehetőséget arra, hogy a törvényesség és a megrendíthetetlen törvényes rend létesítése érdekében munkálkodhassanak. A képviselők abban a szerencsében részesülnek, hogy teljes nyilvánosság előtt és igaz szólásszabadság mellett munkálkodhatnak. A sajtó minden egyes szavukat hírül adja az ország lakosságának, mely élénk figyelemmel kíséri a képviselők tevékenységét. Beszéde végén sok sikert kíván a Duma munkájának. Az államtitkár ezzel a Dumát megnyitottnak jelenti ki.

Az elnök ezután a képviselőket felkéri, hogy írják alá a felolvasott eskümentát és válasszák meg a Duma elnökét. Az államtitkár javaslatára Muronzet moszkai tanárt választják elnöké. A képviselők a választást nagy tisztséggel fogadták. Elnök lelkes ovációk közepette elfoglalja elnöki székét. Petrunkevics képviselő szót kér. Elnök felszólítja, hogy lépjen a szónoki emelvényre. Petrunkevics képviselő beszédében kijelenti, hogy a képviselők kötelessége, hogy a Dumában elhangzó első szót azoknak szenteljék, akik a haza szabadságáért szabadságukat áldozták fel. (Viharos helyeslés.) Az összes börtönök megteltek. Ezren meg ezren tárják ki karjaikat a Duma felé, a szabadságért könyörögve. A Duma kötelessége, hogy minden lehető elkövessen arra nézve, hogy Oroszország oly drágán megvásárolt szabadsága ne kerüljön újabb áldozatokba. (Viharos helyeslés.) A békét és az egyetértést követeljük. Habár e kérdések a felirati vita során ugyanis a tárgyalásra kerülnek, a szív hangos szavát még sem lehet elfojtani és kénytelen vagyok e kérdésről már most szólni. Oroszország haladása megkívánja a letartóztatottak szabadonbocsátását. (Viharos helyeslés.)

Muronzet elnök köszönetet mond a képviselőknek a megválasztatása által kifejezett bizalomért és hangsúlyozza, hogy a dumaképviselők munkáik közben mindenkor tiszteletben fogják tartani az alkotmányos uralkodó előjogait. A kormányt — ugymond — teljesen újjáalakítják. (Helyeslés.)

Tekintettel arra, hogy a Duma elnöke bemutatkozik a cárnak, az ülést ezután berekesztik. A legközelebbi ülés szombaton.

Pétervár, máj. 11. A Duma képe felette érdekes. A képviselők között igen sok a pa-

raszt elem, kik részint egyszerű paraszti viseletben, más része nemzeti öltözetben jelent meg. A többi képviselők a parasztképviselőket közrefogják és szívélyesen üdvözlők. A hangulat ünnepies. Az előcsarnokokat a képviselőkön kívül az idegen államok diplomatáinak hölgyei és állami főméltóságok élénkitik. Az ünnepi istentisztelet után a képviselők a pompásan felszított ülésterembe vonultak, a hol ki-ki tetszés szerinti helyet választhatott magának. Az elnöki emelvényen szemben lévő hat páholyt hölgyek, diplomaták és újságírók lepték el. A diplomaták között Fürstenberg herceg osztrák-magyar diplomáciai ügyvivő a nagykövetség személyzetével szintén megjelent.

A csári család nem megy vissza Carskoje-Szeloba, hanem a birodalmi Duma ülészakának befejezéséig állandóan Péterhofban marad.

A tegnapi napra vonatkozólag a pétervári távirati ügynökség a következőket jelentik: Mindenfelé ünnepi istentiszteleteket tartottak. A lakosság körében örömteli izgalom észlelhető. Az üzletek, iskolák és bankok az egész napon át zárva voltak. Szimbirszkben az istentisztelet után fiatal emberekből álló tömeg forradalmi dalokat énekelve, a fogház elé vonult. A rendőrség szétszórta a tüntetőket, miközben tíz személy megsebesült. A rendőrfőnököt, valamint több rendőrt kődobások érték. Kazánban mintegy 300 személytől látogatott gyűlésen a Duma ellen tiltakoztak. Amidőn a rendőrség letartóztatott egy nőt, aki a gyűlésen beszédet mondott, a tömeg összetűzött a rendőrséggel, miközben több lövés dördült el.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Máj. 19. Száznapos ünnepély a hadapródiskolában

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy *ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni szíveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Személyi hír.** Hadiklavi *Ludmann* Gyula a honvédelminiszterium II kerületi parancsnokságához beosztott tábornok, Budapestről Nagyváradra érkezett. A tábornok a honvéhadapródiskolát látogatja hivatalosan már két nap óta. A látogatás még igénybe vesz néhány napot.

* **Bérmálás az egyházmegyében.** *Felszer* Antal segédpüspök Pünkösöd előtt megkezdte első bérmakörutját az egyházmegyében. Értesülésünk szerint püspösd hetében fogja meglátogatni Éléd, Telegd, Súlyomkő, Magyarpaták, Zilah, Bodonospataka, valamint Pecseszőlős, Köröstarján és Ujpalota plebániát. Összel pedig a Szilágyságot fogja meglátogatni az új segédpüspök. Legközelebb különben közölni fogjuk a részletes programot.

* **Ülések a városházán.** A jövő hét minden napjára jut legalább egy ülés a városházán. Hétfőn, május 14-én délután az iparoktatási bizottság tart ülést, amelyen elnököt választanak. *Ragány* János főszámvevő ugyanis az elnökségről lemondott s daczára a kapacitálásnak, nem akarja az iparoktatási bizottság vezetését továbbra is megtartani. Kedden, május 15-én délelőtt 11 órakor az automobilközlekedés hivatalos bejárása lesz a fűrdőkbe.

— Szerdán, május 16-án délelőtt 10 órakor a városi tanács rendes ülést tart, csütörtökön, május 17-én délután 4 órakor pedig az utcákat járja be a városi tanács, hogy kijelölje azon helyeket, ahol a burkolatot javítani kell.

— Pénteken, május 18-án délután 4 órakor a pénzügyi szakbizottság a városi tisztviselők fizetésrendezése ügyében tanácskozik. Szombaton, május 19-én délután 3 órakor rendkívüli tanács ülés lesz a csatornázás ügyében. Hétfőn, május 21-én délután 4 órakor a pénzügyi szakbizottság a szegényügy rendezésének kérdésével foglalkozik.

* **Villamos kutak a locsolás czéljára.** A nyári hőségben a vízvezeték az óriási vízfogyasztás folytán annyira igénybe van véve, hogy az utcák locsolására nem jut elég víz a vízvezetékéből. Nagyvárad város törvényhatósága ez okból elhatározta, hogy a Körösparton három kutat állít, villamos hajtásra berendezve s ezekből a kutakból veszi a vizet a locsolásra. A főmérnök 10,000 koronát kért a három kut költségeire, de a közgyűlés ez évre csak 5000 koronát szavazott meg e czélra. Mivel a három kut és annak berendezése a költségvetés szerint 9500 koronába kerülne, a főmérnök javasolja, hogy ez évben csak egy ilyen kutat készítsessen a város és pedig a Nagyhid mellett levő vámház közelében. A többi két kutat a jövő évben állítanak fel és pedig egyet Körös-utcán a Parobek-féle ház végénél s egyet az olaszai Körösparton, a Rimanóczy-fűrdő előtt.

* **Szigligeti szobrának a helye.** Mint értesülünk, *Margó* Ede szobrász már mintázza Szigligeti Ede mellsobrát, amely a Bémer-tér díszül fog szolgálni. *Köszeghy* József városi főmérnök tegnap terjesztte be a városi tanácshoz a szobor elhelyezésének helyszínrajzát. E szerint a szobor a Szigligeti-színház homlokzata előtt levő virágágyak közötti kis köröndre lesz felállítva.

* **Csendőrkülönítmény a fűrdőkben.** Városunk mellett fekvő két gyönyörű fűrdő május elsejével megnyílt. A megnyitás óta tömegesen rándulnak ki a poros városi levegőtől menekülni akarók. Télen néptelen kis városok lettek. Természetesen a kirándulók között oly egyének is akadnak, kiket nem igen szível senkinek a zsebe. Ezért a minden évben szokásos csendőrkülönítmény, mely a fűrdő vagy az személybiztonságának megvédésére van hivatva, tegnap elfoglalta pozícióját. A csendőrkülönítmény kivonulásáról tegnap értesítette az alispánt Sebestyén csendőrszázados.

* **A megyei esküdtképesek összeírása.** Az esküdtképes egyének összeírását legközelebb fogják megtartani a közigazgatási közegek. Ez összeírást miniszterileg látta megilletve előírt úrlap szolgál. Biharvármegyéhez ez úrlapok tegnap megérkeztek és ma már szétfogják expedálni a járási főszolgabíráknak, kik az esküdtképes egyének összeírását rövid időn belül meg fogják tartani.

* **Draskóczy képviselő halálhíre.** Téves fővárosi értesülésünk nyomán mi is elparentáltunk tegnap *Draskóczy* László rimaszécsi képviselőt, akinek egy könyvomatós révén halálhíre került a sajtó egy részébe. A halálhír s ennek természetesen csak örülni lehet, nem bizonyult valósnak. Részben maga a képviselő, részben fia czáfolta meg még tegnap a késő éjszakai órákban a fővárosi reggeli lapok szerkesztőségében. Az egész dolog megkésett kortesbombánál nem egyéb. Amolyan rossz viccz, amelyet legutóbb például az oliverális szentendrei rózsakirályllyal, néhai való Lappa Péterrel is megcselekedett. Lappa öreg ember volt már, mégis jó darabig élt még kőszá halálhíre után. Draskóczy javakorbéli ember, rá tehát sokkal inkább illik, hogy akinek halálát költik, sokáig él.

* **Öngyilkosság.** Furtai tudósítónk jelenti, hogy ott egy Nagy Zsuzsánna nevű 19 éves leány könnyelműen dobta el magát az életet. Nagy Zsuzsánna szerelmi csalódásnak lett áldozata.

* **Esküvők.** *Gergely* József nagyvárad szabóiparos május hó 13-án délután 4 órakor tartja esküvőjét a Szent László templomban *Bercsik* Mihály nagyvárad csizmadia iparos leányával Rózsikával. — *Adamecz* István dobozi r. kath. tanító május 15-én délután vezeti oltárhoz Dobozon menyasszonyát *Ludvig* Mariska urleányt, özv. *Ludvig* Györgyné leányát. — *Gaál* Imre m. államvasuti vonatvezető május 20-án délután 4 órakor tartja esküvőjét a Szent László templomban *Jóó* Karolinnal, id. Jóó Ferencz nagyvárad szücsmeister leányával.

* **Parkirozások.** Ezek ugyan megvolnának, de hogy? A tavasz megjött, zöld minden, a virágok legszebb idejüket élik és mi városi közttereink a legelhanyagoltabb képekkel néznek a mosolygó napra vagy a gyönyörű éjjeli égre. A virágokkal való beültetéseket nem kívánhatja a közönség, mert sajnos, annyi a csirkefogó gazember városunkban, hogy a virágok megőrzése teljes lehetetlenség. Azonban a fűvel való beültetés által nem veszítenének a sétatermek értékükből semmit. Ez azonban csak a külső sétatermekre, mint az Erzsébet liget, a jelenleg elhanyagolt városliget és a Rhédey-kertre szólhat. A város közepén így a színház előtti és mögötti park nagyonis gondozható volna. E gondozás nálunk, ha megtörténik, rendszeren júliusban történik. Talán azért, mert oly rövidéletű virágokkal ültetik be, melyek hamarabb, például április végén, vagy május elején kerülnének, csakhamar elvirulnának. Ha ez az ok, vannak nekünk virágaink, melyek egész nyáron diszelegnek, ültessenek olyanokat. Mert a legegyszerűbb virág is kedvesebb a közönségnek, mint a rakoncátlan suhanczok zajos ugrándozásait nézni a bekerített parkokban.

* **Elhunyt tanítónő.** Még illatoznak a virágok a nem rég elhalt tanítók sirhantján, még alig száradtak fel a könnyek, a miket a fájdalom csalt a kartársak, tisztelők és tanítványok szemébe, a halál tovább folytatja aratását tanítók sorában; a tantestületnek újabb halottja van. Ebben az évben egymásután költöznek jobb hazába a nemzet napszamosai. *Oó* Dezsőné Szemes Mária, volt községi iskolai tanítónő, Szemes Imre ny. kir. s. tanfelügyelő leánya tegnap reggel hosszas szenvedés után meghalt. Teljes odaadással működött megkezdett pályáján, később, mikor a sorvasztó kór megtámadta lemondott állásáról, a balzsamos enyhe délvidéken keresett üdülést. Egyszerre javulás állott be, hazajött, de ez a javulás csak látszólagos volt. Visszakellett mennie. Onnan hozták haza beteg. Az odaadó gondoskodás daczára, a melyben hozzátartozói részesítették, hosszas szenvedés után, a szenvedő jobb hazába költözött. A család a következő gyászjelentést tette közzé:

Mély fájdalomtól lesujtva tudatjuk a feledhetlen hitves, gondos anya, hálás gyermek, szerető testvér és rokonnak *Oó* Dezsőné szül. Szemes Mariskának f. hó 11-én reggeli 6 órakor, életének 30-ik, boldog házasságának 7-ik évében, hosszas szenvedés után bekövetkezett elhunytát. A megboldogult hült tetemei folyó hó 12-én d. u. 4 órakor Szalárdi-utca 342. sz. házból fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra tételni. Mely végtisztességre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívattak. Nagyvárad, 1906. május 11-én. Aldás és béke hamvaira! A többi rokonok nevében is: *Oó* Dezső mint férj, *Oó* Dezsike mint fia. Szemes Imre mint apa. Szemes Ferencz, Szemes Imre, Szemes Ilonka mint testvérek. *Oó* Mihály, *Oó* Mihályné mint após és anyós.

* **Az állatvásárterek környéke.** Nemes Ferencz fakereskedő és több szomszédja beadványt intéztek Nagyvárad városához, a melyben panaszozzák, hogy az állatvásárterek környékén valóságos szemétdombok vannak, a közeli lakosok odahordják a szemetet és trágyát. A városi főmérnök a tanácshoz e tárgy-

ban beadott véleményében kijelenti, hogy már rámutatott ő is ezen rendetlenségre s intézkedést kért, hogy a szemetet más helyre rakják le. Ez alkalomból is kéri, hogy a szeméttügy rendszeres és radikális intézményét, amit ő már terjedelmes memorandumában kidolgozta, mielőbb vigye keresztül a város s ezáltal oldja meg a szemét-mizériákat. Addig is szigorú intézkedést kér, hogy a lakosok ne hányják ki a szemetet bárhova a közterekre. Javasolja továbbá, hogy a sertésvásártérre szögellő háztömbhöz egy izzólámpát állíttasson fel a város. A terület kavicsolásáról mielőbb gondoskodik a mérnöki hivatal.

* **Névváltoztatás** *Deutsch* Béla nagyváradi lakos vezetéknévét »Dénes«-re változtatta.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést:

Fekete Bogdán a maga, valamint gyermekei és az összes rokonság nevében mély fájdalommal, megtört szívvel jelenti, hogy forrón szeretett felejtethetetlen jó neje, anya, nagyana és rokon Fekete Bogdáné szül. Deák Anna f. hó 10-én d. u. 6 órakor, életének 66-ik, boldog házasságának 44-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogult hült tetemei f. hó 12-én, d. e. 10 órakor fognak Réven a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és onnan d. u. 2 órakor Bánfi-Hunyadra szállítva, d. u. 4 órakor az ottani temetőben örök nyugalomra tételei. Lelki útveért az engesztelő szent mise-áldozat f. hó 14-én, d. e. 10 órakor fog az élesdi róm. kath. plébánia-templomban a Mindenhatóknak bemutatni. Rév, 1906. május hó 11-én. Áldás poraira! Fekete Bogdán férje, Fekete Anna férjzett Kaszó Gyuláné, Fekete Juliánna férjzett Bitzy Jánosné, Fekete Lázár gyermekei, Fekete Ibolyka, Fekete Margitka, Fekete Rezső, Fekete Andor unokái, Kaszó Gyula, Bitzy János vejei. Deák Tódor testvére.

* **Miniszeri elismerés a kereskedő tanoncziskolának.** *Mártonfy* Márton iparktatási főigazgatótól a napokban a következő tartalmu leirat érkezett dr. *Kovács* S. János igazgatóhoz: A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur f. é. április hó 19-én 109872. sz. a. kelt s hozzához intézett leiratában arról méltóztatott értesíteni, hogy a szakfelügyelők jelentéséből örvendetes tudomást szerzett arról, hogy a tekintetesség vezetése alatt álló kereskedő tanoncziskola örvendetes eredménnyel végzi feladatát. Ennek folytán a Miniszter ur Önagyméltósága megbízott engem, hogy dicsőség elismerését tekintetességgeddei és a vezetése alatt álló tantestülettel közöljem. Teszem ezt igaz szívvel csak azért is, mert ebben a magas elismerésben dicséret és kitüntetés háramlik mindazokra, kik az iskola fenntartása, gondozása, oktatás és nevelés ügyében buzgalommal fáradoznak. Egyuttal reményemet fejezem ki arra nézve, hogy ezen intézmény minden időben híven fogja betölteni hivatását. Budapesten, 1906. május 7-én. *Mártonfy* s. k. m. kir. udvari tanácsos, iparktatási főigazgató.

* **Gyermekével a hálálba.** Frankfurtból írják, hogy tegnapelőtt délután a szomszéd Offenbach mellett a Rajnából kihalászták egy Bausch Lujza nevű asszonynak holttestét, kinek hét éves gyermeke hátához volt kötve. Az asszony a gyermek szájába zsebkendőt gyömöszölt, hogy a kiáltozásban megakadályozza. Még nem tudják mi kergette az asszonyt a hálálba.

* **Az alkohol áldozata.** Mezőkeresztesről írják nekünk, hogy ott egy 8 éves gyermek az alkoholnak lett áldozatává. Lakatos József mezőkeresztesi jómódu gazdaember tegnap pálinkát hozatott a szántóföldjén dolgozó munkásoknak. A napszamosok a pálinkásüveget egy fa tövébe tették taráshányák mellé. Lakatos Etelka 8 éves gyermek, nem ösmervé az alkohol hatását és mivel látta, hogy az em-

berek többször isznak az üvegből, mikor minden ember munkájával volt elfoglalva, az üveghez lopódzott és az abban még megmaradt mintegy 4-5 decziliternyi pálinkát megitta. A kisgyermek tettét csak akkor vették észre, mikor a munkások közül egy a fa mellett, a gyermek testére talált. Gondatlanság nem terhel senkit. Az esetről a királyi ügyészségnek is jelentést tettek.

Specziális
üzlet!

Specziális
üzlet!

Ptaff Kálmán

specziális

KALAP

üzlete

Nagyvárad, Fő-utca 3.

sz. alatt a közelgő napokban nyíllik meg.

Specziális
üzlet!

Specziális
üzlet!

IRODALOM.

»Elrendeli-e az 1848. III. t.-czikk a parlamenti kormányt?«

— Tillmann Béla könyve. —

A lezajlott másfél esztendő alkotálmányválság alatt törvényeinket, önállóságunkat és parlamentarizmusunkat ért támadások között nem utolsó volt az, mely a tudomány zászlója alatt sietett a törvénytelen kormányzat védelmére. A zászló természetesen hamis volt; csak atele kalózlóbogó, milyent a gyanutlan hajós nép megtévesztésére tűz fel az eszközeiben nem válogató piratahad. Mert az a tudomány, mely az alkotmány me döntésére kovácsol fegyvereket, lehet csürés csavarás, lehet szofizma, lehet rabulisztika, mindegyik elnevezés talál reá, csak épen a tudomány idegen tőle.

Tudományos mezben, elméleti fejtegetések keretében iparkodtak igazolni a törvénytelen kormány létezésének jogosultságát a Magyar Tudományos Akadémia főemberei. Legelőször dr. *Concha* Győző adta ki tanulmányát a Budapesti Szemleben bizonyítgatván, hogy a mindenkor kormány felelőssége nem jogi, hanem csak etikai. Vagyis törvény elő idézni, törvény megszegésével vádolni nem lehet azt a kormányt, mely a parlamentarizmus elveit sutba lökve többség nélkül is kormányoz, tisztán az uralkodó akaratára s a bürokrácia meg a katonaság asszisztenciájára támaszkodva. Törvényes uton nem vehetünk elégtételt, törvényes uton nem védhetjük a parlamentarizmus jogát, fegyvereink csak etikaiak. Kinézhetjük magunk közül, boykottálhatjuk, szóval erkölcsi uton tönkretelhetjük az illetőket, de a jogi megtorlás utja el van zárva, mert ők is csak az etika s nem jog ellen vétettek.

Conchánál tovább ment *Kautz* Gyula. Ő már egyenesen megtagadta a parlamentarizmusnak egy jogilag, mint etikailag kötelező voltát. Hirdette, hogy az 1848: III. t.-cz. megalkotói nemcsak hogy be nem hozták hazánkban a parlamenti kormányformát, de még csak nem is tudták, hogy mi az a parlamentarizmus. A mi kormányunk független az osz-

tráktól, felelős az országgyűlésnek — hirdette *Kautz* — de nem parlamenti, azaz a miniszterek megmaradhatnak állásaikban, ha a nemzet többsége nem is áll a hátuk mögött. »Azt állítani, — írta a Budapesti Szemle januári füzetében — hogy hazánkban 1848-ban és 1867 óta parlamenti kormány volt: igen nagy tévedés és tévedésbe ejtő egyoldalúság.« Szerinte különben már csak azért sem lehetett parlamenti kormányunk, mert »nekünk magyaroknak a parlamenti kormányrend nem is való«; »mi ezt a nemes alkotásu, de nagy súlyosságú politikai pánczelt el nem bírnánk.« — *Kautz*nak ugy látszik életcélja ledisputálni a magyar nemzet minden érdemét, minden életrevalóságát. Tavaly megtagadta a magyar tudomány létezését, ma kardoskodik politikai éretlen égünk mellett — szóval meghálálja a sok pénzt, nagy címeket, amiket ez a tudatlan s politikailag éretlen nép *Kautz* Gyulának a tudományért s politikai érdemekért adott.

Concha is, *Kautz* is hangoztatták, hogy felszólalásuknak nincs gyakorlati utja, nem akarnak befolyani a válság eldöntésébe. Bizonykodásukat azonban minden személyes tiszteletünk dacára sem fogadhatjuk el. Mert, ha nem volt gyakorlati céljuk, miért mondták el e dolgokat épen most?

Miért hallgattak 67 óta, vagy miért nem vártak még 1-2 évig, miért kellett elő állaniok épen most, mikor elméleti fejtegetéseik csak megerősítették egy törvénytelen rendszer roszakatag állását?

Concha és *Kautz* elvont fejtegetéseire ráduplázott *Berzeviczy* Albert a királynak adott gyakorlati tanácsaival. Választóihoz intézett nyílt levelében kifejtette, hogy nem lesz tanácsos kiírni az új választásokat. Számba vehető elméleti fejtegetésekkel nem támogatta tanácsait, a fejtegetéseket pótolta a tanácsadó személyes súlya, helyesebben állásának tekintélye. Mert lehet-e kétsége, aggálya a törvények magyarázása tekintetében az uralkodónak s környezetének, mikor terveiket helyesli a magyar nemzetiség istápolására alapított legelső tudományos intézetünk vezére, elnöke?

Az a keresztény magyarság igazán elsőrendű érdekeinek védelmére hasonló készséggel állanak ki tudósaink, ha természetes és született ellenségeink támadnának annyira erővel, mint amennyivel a nevezett urak a magyar alkotmány sarkalatos teteleit ostromolták, feljajdulna a sok társadalmi tudományi, a sok szabadgondolkodó s egyéb tudományyal üzérkedő társaság — a magyar alkotmányos színben végbement támadásaira magyar tudós nem felelt. Politizáló nemzet vagyunk, tudósainknak legalább fele jogász s egy kolozsvári felolvasást leszámítva senki még meg sem kísérelte a támadóknak saját fegyvereikkel való visszaverését.

A katolikus publicisztikáé az érdem, hogy az alkotmányunkat támadók védelmére felcsapott akadémikus urak megkapták a tudományos feleletet is. A néppárt egyik legkiválóbb publicistája, kinek ugy közjogi s történelmi készségét eddig inkább csak sejtettük: *Tillmann* Béla válaszolt *Concha* és *Kautz* munkáira. Nagy tudományt irt *Elrendeli-e az 1848. t.-czikk a parlamenti kormányt?* címen s ebben a könyvben, miután ismertette a magyar parlamenti kormány behozatalának előzményeit és történetét sora vette ellentétei összes állítását s mesteri dialektikával kimutatta valamennyinek tarthatatlan voltát.

Évek hosszú sora óta nem jelent meg irodalmunkban hasonló fontosságú és súlyú közjogi tanulmány. Fontos, mivel alkotmányunknak egyik kardinális tetele körül támasztott homályt oszlat el s mivel pontosan megállapítja egyik alaptörvényünk egyedül helyes magyarázatát — nagy súlyu pedig azért, mert ezt a magyarázatot oly módon végzi, hogy egyszer-mindenkorra elbánik minden lehetséges hamis értelmezéssel. Hogy az 1848: III. t.-cz. megalkotói ismerték a parlamentarizmus elveit, hogy a közismert s az európai példákban előttünk álló parlamenti rendszert akartak behozni s hogy az 1848: III. t.-cz. mint írott jogszabály tényleg elrendeli a parlamenti

kormányt: ezekről a fontos kérdésekről Tillmann Béla könyve után nem lehet 'öbbsé' vitatkozni.

Lehet, hogy egy hamar nem lesz újra szükségünk a Tillmann Bélától mesterileg kószoruba fűzött súlyos argumentumokra, mert egy hamar most már talán csak nem ismétlődnek az elmúlt évek eseményei, de azért nem csak a tudományra, hanem a politikai életre nézve is nagy jelentőségű ez a könyv. Most már hiába akad imparlamentáris kormányzatra vállalkozó politikus — tudóst, aki a vállalkozást elméleti okoskodással legalizálja, többé nem kaphatnak. Mert fejtegetései, mielőtt elmondaná őket, már meg lesznek czáfolva.

Elsőrendű nemzeti érdek, hogy minden ugynevezett művelt ember művelt legyen közjogi, nemzetgazdasági dolgokban is, minden olvasónknak melegen ajánljuk tehát a jeles munka elolvasását. Ha politikai állásfoglalását mindenki alaposan tudná megállható érvekkel is támogatni, ha tájékozódniának valamennyien a nagy politikai harcok tárgyát alkotó, kérdések lényegéről, igaz valóságáról, akkor megszűnne az üres és hamis jelszavak kárhuzatos uralma s a magyar közélet mindig csak igazán tartalmas, súlyos egyének juttatna szerephez. Ilyen szerep illetné az előttünk fekvő könyv tudós szerzőjét is.

A mi sokszor ugyancsak szószátyár s felesleges parlamentünkben közjogi ismereteivel, alapos tudásával hézagot töltene be Tillmann Béla, a néppárt pedig olyan harcost nyerne benne, aki minden küzdelemben az első között lenne s akiben a buzgóság nagy lendítő erejének a készütség, az ismeretek, a rátermettség elegendő súlyt és nyomatékot is adnának. Előre is gratulálunk annak a kerületnek, amelyik képviselőjének választja a magyar közjogi irodalom legújabbán egyszerre feltűnt kiváló művelőjét.

Görcsöni Dénes.

A bérálás előmunkálatai. Mellan István főreáliskolai hittanár fűzetére, amelyet megjelenésekor bőven ismerttünk, az egyházmegyei bérálás küszöbén újból fölhevítjük a lelkeskedő papság, a bérmaszülők, valamint a bérálandók, esetleg szüleik figyelmét. A kis vezérkönyv igen hasznos szolgálatot tesz. Ára 80 fillér. Megrendelhető a szerző címén, a nagyvárad-ujvárosi plebánián.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szombat: Szultán.

Vasárnap: Ifj. Csokonai (Premiér)

Sulamith.

Az egykor nagy port felvert »keleti opera« ma elfoglalta azt a helyet, a mely őt megilleti, mint a zeneirodalom egyik érdekes különlegességét. Minden 2—3 évben színpadra kerül, közepes érdeklődés mellett, de ezt a közepes érdeklődést megtartva állandóan.

A tegnapi előadás is ebben a keretben mozgott. *Károlyi* Leona a czimszerepben kiváló elődök méltó utóda volt. Csak azt kellene megpróbálnia, hogy érzésesebb beszöveg kiejtésénél lágyabb hanghordozáshoz szoknia. Eneke ismét kifogástalan volt. Partnere *Oláh* Gyula, ez a szépen haladó fiatal tenorista volt, a kinek éneke és játéka egyaránt megérdemli a dicséretet. Alifail szerepében *Anday* Terka kapott sok tapsot. A közönség egyáltalán tapsoló kedvében volt, kijutott belőle *Lengyel* Klárikának és *Bérczinének* is, utóbbinak sikkes magántánczát meg is újráták. *Toronyi* külön kiemelendő szép énekéért, hasonlóképp a 3

kérő: *Palásthy*, *Hajnal* és *Vank* is. Kisebb szerepekben *Bérczi* és *Fehér* segítették elő az est sikerét, amelyben azonban a zenekarnak fölötte kevés a része. Fegyelmetlen, gyenge volt. Az énekkar többet produkált, ha nem is sokkal.

Gül Baba vasárnap délután. Vasárnap érdekes napja lesz a színháznak. Este premiér, délután a még mindig vonzó bájos zenéjű magyar operett: a *Gül Baba* kerül színpadra fél helyárrakkal.

Szultán. Ma este érdekes reprize lesz a Szigligeti színházban *Verő György* nagysikerű operettje a »Szultán« kerül színpadra hosszú pihentetés után. A czimszerepét *Károlyi* Leona fogja játszani, a többi szerepek is elsőrendű erők kezében vannak.

Az ifju Csokonai. Homonnai *Albert* pályanyertes komédiája »Az ifju Csokonai« a bemutató előadás előtt áll. A premiér holnap este lesz, kitűnő szerepe van a darabban *Tóth Eleknek* (*Puki*) akinek sokoldalú tehetsége, virtuozitása egyikéhez jutott legkitűnőbb szerepeinek. Partnere *E. Kovács Mariska* lesz. A többi szerepek *Nagy Sándor*, *T. Pogány Janka*, *Tihanyi Miklós* kezében vannak letéve.

MULATSÁG.

Műkedvelői előadás Nagybaródon. Nagy-Báród község »Leány Egyesület« e Nagy-Báród községben folyó hó 8-án saját pénztára javára *Hajnal* *Neti*, *Herschkovits* *Etelka*, *Hursch Szeréna*, *Róth* *Mariska*, *Kovács* *Jolán*, *Venter* *Netti* és *Miczi*, *Hajnal* *Erzsike* kisasszonyok és *Mikussay* *Ozmán* közreműködésével szavalás és színi előadással egybekötött hangversenyt rendezett. A hangverseny nagyszámu intelligens közönség előtt azok legnagyobb meglepedésére kitűnően folyt le. A sikerért az elismerés a rendező *Grexa Klárka* állami tanítónőt illeti.

Z E N E.

Fráter Lóránd Nagyváradon. *Fráter* Lóránd, az országos hírvé hegedős, a magyar nóták ihletett muzsikusa e hónap 18-án, pénteken Nagyváradon hangversenyt rendez. A genialis művészember nem ismeretlen ebben a városban, ahol a daliás huszártisztnek számos barátja van. *Fráter* Lóránd speciális mestere a magyar nótának, amelyet nemcsak hegedűjével tolmácsol virtuóz módon, de csodás meleg érzéssel éneklis dalait. Nagyváradon hangversenye elé, mely a *Fekete Sas* fogadó nagytermében lesz, méltán tekint nagy érdeklődéssel az egész társadalom.

NYILTÉR.

Dr. Fischer Imre

izr. közkórházi sebész főorvos
LAKÁSÁT BÉMER-TÉR 2. szám
(Molnár-czukrázda) alá helyezte át

GOVRIK ÁKOS

okl. mérnök

mérnöki és vállalati irodáját
május 1-től Széchenyi-térre,
a Ritoók-házba helyezte át.

Uj étterem és sörcsarnok.

Van szerencsém Nagyvárad város és környéke t. uriközönségének b. tudomására hozni, hogy a

Rimanóczy éttermet

teljesen újjáalakítva, kibővitve és külön polgári sörcsarnok-

kal a legmodernebbül berendezve,

megnyitottam.

A mikor városunk e legújabb helyiségeit óriási áldozatokkal nem kímélve a t. közönség rendelkezésére bocsájtottam, bizalommal kérem szakértelmem és ismeretségem alapján a n. é közönség szíves támogatását.

Tisztelettel

Ozv Karner Gyuláné.

Izletes zóna-villásreggeli.

Folyton frissen csapolt Dreher sör!

Butor

A Preisz Mihály és Fia
csődtömegéből

meglevő BUTOROKAT megvettem, és

leltári árban árusítom.

Nagy Sándor-utca 4. sz. a.

Tisztelettel

Büchler Márton.

Telefonszám az egész megyére 626.

REGÉNYCSARNOK.

Gyorgyejev Foma.

Írta: Gorkij Maxim 69.

A kis öreg Majakin, a csontos, akinek fekete torzsák voltak a fogai helyén, akinek kopasz volt a koponyája, sötét a bőre, mintha az élet csatái égették s piritották volna meg, reszketett szenvedélyes izgalomban s hangos megvető szavakat dobált fiatal, nagy, erős leánya felé. Ljuba beismerő pillantással nézett az öregre, zavartan mosolygott s szívében nagyra nőtt tisztelet atyja iránt, aki olyan szívósan ragaszkodott élete nagy vágyaihoz.

Foma tovább kalandozott. Tovább folytatta előbbi életmódját, éjjelét nappalát piszkos lebugyokban töltötte s lelkében egyre nőtt a harag és gyűlölet azok iránt, akik környezetében voltak. Gyakran támadt az a vágya, hogy bárcsak találna köztük végre olyan valakit, aki szemrehányó szenvedélyes szóval meg tudná szégyeníteni. Egyre jobban növekedett az a vágya, szinte repesett a szíve, ha arra gondolt, akad valaki, aki gorombasággal jó útra fogja terelni, mert érezte, hogy rosszul jár s hogy belepusztul mostani életmódjába.

— Fiuk! — kiáltotta egyszer, mikor részegen ült a vendéglő asztalánál pajtásai közt, akik a annyit ettek és ittak mintha napok óta egy falat sem lett volna a szájukban. — Fiuk! Én unatkozom és félek köztetek. Vessetek ki, kergessetek el! Gazemberek vagytok ugyan mindnyájan, de egymáshoz mégis közelebb álltok, mint én hozzám. Miért? En is részeges korhely vagyok, mint ti s én mégis idegen

vagyok! Látom, hogy idegen vagyok... Az én pénzemről isztok s titokban rám köptök. Érzem. Miért?

Természetes, hogy így bántak vele. Másként nem is bánhattak. Lelke mélyén egyik sem tartotta magát kevesebbnek, de ő gazdag volt s ez akadályozta meg őket abban, hogy barátságosabban bánjanak vele. Aztán Foma mindig goromba volt, mindenben úgy gunyolódott, hogy a lelkükben hasított s ezt nem szerették. Azután meg erős volt s könnyen dühbe gurult — nem merték megmondani nyíltan, hogy nem szeretik. Pedig ezt szerette volna, mindig arra várt, hogy e gyűlölt emberek közül álljon valaki szembe vele s mondjon neki valami nagyon bántót, ami egyszerre lehasítaná őt erről a pályáról, mint a gyalu a forgácsot, mert érezte, hogy ez a pálya veszét fogja okozni.

Foma megtalálta, amit keresett. Egy napon, mikor pajtásai nem tisztelték meg eléggé, dühös lett s így szólt:

— Nyomorult férgek! Hallgassatok! Hát ki ad ennetek, innotok? Elfelejtétek? Majd rendre szoktatlak benneteket! Majd megtanítalak becsületre! Betűök! Ha én beszélek, fogjátok be a szátokat!

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSEICS GYULA.

Arlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságától nyert megbízás folytán f. évi május hó 31-ik napján d. e. 10 órakor a városház bizottsági termében a Váralja városrész Vártér 1—152 házszám alatt fekvő városi villamos telep

gép és kazán alapozási s kapcsoló tábla kibővítési munkálatainak vállalatba adása czéljából árlejtést fogok tartani.

Az összes munkálatok, melyek csak egy fővállalatnak adatnak ki, 12127 korora 99 fillérbe vannak előirányozva.

A bánatpénz 700 orona.

Ajánlatot szóval vagy írásban lehet tenni s a zárt ajánlatok, melyhez egyszerűs mind a kívánt bánatpénz készpénzben vagy óvadékképes papirokban vagy a városi pénztár által kiállított letéti nyugta csatolandó, alulírott kezeihez 1906 május hó 31-ik napjának délelőtt 10 órájáig lehet beadni, mikor azok felbonthatni s elbíráltatni fognak.

Azon körülményt, hogy ajánlattevő a feltételeket terveket helységárjegyzéket, jelen hirdetményt, mely okmányok a városi mérnöki hivatal hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők ismeri, magára nézve kötelezőknek elfogadja a zárt ajánlatba világosan kifejezni köteles.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal, ellenben Nagyvárad városát csak is az árlejtés eredményét jóváhagyó véghatározat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Nagyvárad 1906 május hó 10-én.

Komlóssy József,

jog- és gazd. tanácsnok, mint az árverelő küldöttség elnöke.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

bábi meghívók,
táncrendek, étlapok,
naplók,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Uj asztalos műhely!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy **Nagy-Sándor-utca 4. szám alatt egy új épület- és butor-asztalos műhelyt** nyitottam, hol minden e szakmába vágó munkákat a legjutányosabb árak mellett a legcsinosabb kivitelben készítek. — Mindennemű asztalos munkák javítását és tisztítását elvállalom. — A n. é. közönség támogatását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

Ifj. Kállay Elek

épület- és butor-asztalos
NAGYVÁRAD, NAGY SÁNDOR-UTCZA 4.

Felhívás!

A Leszámitoló és Jelzálogbank részvénytársaság igazgatósága közlése, hogy részvényeseink 1. évi május hó 9-én megtartott közgyűlésen hozott határozata értelmében a társaság részvénytőkéjét 400.000 koronával

1.000.000

koronára felemeli a következő módzatok mellett:

1. Kibocsájtunk 2000 darab új részvényt 200 korona névértékkel.
2. Minden új részvényért a részvénytőkére 200 korona, s a tartaléktőke javára 70 korona összesen 270 korona fizetendő, azonfelül ez összegnek 1906. január 1-től, a befizetés napjáig járó 6 %-os kamata és a részvény kiállítására és bélyege fejében 2 korona 64 fillér.
3. A részvényesek az új részvényre elővételi-joggal bírnak és pedig aképen, hogy 3 darab régi részvény után 2 új részvény jellemezhető.
4. Az új részvények a régiakkal mindenben egyenlők, s már az 1906. év üzleti jövedelmében részesednek.
5. A részvények elővételi jogukat részvényeik bemutatásával a társaság helyiségében a hivatalos órák alatt 1906. évi május 31-ig bezárólag gyakorolhatják, míg a részvényjegyzés zárhatóideje 1906. június 15 napja.
6. A részvényesek értékében a jegyzéskor 70 korona fizetendő, a hátralékos 200 korona és a járulékos legkésőbb 1906. július hó 31. Nagyváradon, 1906. május hó 9-én.

Az igazgatóság.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kispapok számára.

Irta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Videkre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, honalyos (matt), szines fényképező-lámpák és mindennemű izzólámpa különböző méreteket ugyanazok kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

— **villamosvilágítási** —

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett. **Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.**

Hirdetés.

A **NAGYVÁRADI HITELBANK** részvénytársaság. (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

Elfogad betéteket.

Legalább 3 hóig elhelyezett összeg után **5%-os kamatot fizet.**

Leszámitol váltókat.

Előleget ad: értékpapírokra, ékszerekre és terményekre.

Jelzálog kölcsönt nyújt: házakra és földbirtokra.

Az igazgatóság.

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Párisi világkiállítás 1900. Grand Prix 1896. mileneumi kiállítás
állami nagy arany érem, Hers-Concors

Telefon: 280. sz.

Alapítva: 1854.

Első Magyar Részvény-serfözde KÖBÁNYA.

Főraktár Nagyvárad és Biharvármegye területére saját házukban Nagypiacz-tér 3. Salamon Benedek czégnél.

Hordókba és palackokba fejte forgalomba hozzuk összes gyártmányainkat, u. m. **ások, király, kiviteli és dupla márcziusi, bajor és udvari sör**, melyek nemcsak az ország, de a külföld híres gyártmányait és minőségileg jóval felülmúlják. Főraktárunk a palack-osztályra különös gondot fordít s azt a legújabb, legteljesebb üvegmosó, lefejtő stb. gépekkel felszerelte.

Különösen felhívjuk a szíves érdeklődők figyelmét a **legkiválóbb orvosok** által ajánlott

Dupla Góliát Maláta Gyógysörre,

melyet eredeti gyári töltésben aranykeresztés czimkével ellátott különleges palackokban hozunk forgalomba. Ezen gyógyszer nemcsak mint a

legjobb étvágyfokozó asztali ital

ajánlatos, hanem úgy kórházak, mint a magánkezelésben a következő esetekben kiváló eredménnyel használtatik és pedig **gyermekágyasok, álmatlanok, üdülők, szoptatók, idegkimerültség és emésztési zavarokban szenvedők, női betegek, vérszegények, rosszul tápláltak, gyengélkedők.**

Góliát maláta sör kapható: *Fanky utóda Kiss Károlynál, Kádár János, Friedl és Jörös, Maár és Szabó, Lakatos Julia* (Széchenyi tér), *Tisztviselők fogyasztási szövetkezte* (Uri-utca), *Reich Antal, Blaha István, Kern és Petrovics* (Fő-utca).

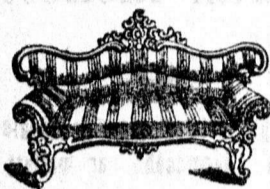
Kérjük mindenütt kőbányai Részvény-sört.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-,
szalon- és úri-
szoba berendezé-
sek, valamint az
egyebutordara-
bók a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezé-
sek műipari vállalata. — Kívánatra tervek és
költségvetések.

Telefon 421 szám

Végeladás!

Üzletünk felosztatása következtében nagy árukészleteinket

végeladás útján értékesítjük.

Miután a felosztatásnak a legrövidebb idő alatt kell befejezteni, az összes
raktárainkban levő új és finom árukat minden árért,**a beszerzési áron alul is**
mentül előbb kiárusítjuk.

A végeladás alá kerülő tárgyak a következők:

Finom legújabb divatu női ruhakelmék és női felöltők Divatos szép
delének, mosó cretonok, zefírek és batisztok. Legjobb hazai vásznak,
siffonok, asztalneműek, női és férfi kész fehérneműek, napernyők, bu-
torkelmék, ággyterítők, paplanok, madráczok és számos apróbb tárgyak.

Szönyegekben

különösen praktikus jó minőségek
mélyen leszállított árakban.Saját érdeke mindenkinek e kedvező alkalmat öleső
bevásárlásra felhasználni.

Tisztelettel

Spitzer Testvérek

divatruháza, Zöldfa-utca.

A 4 % -os magyar koronajáradék
1906 június hó 1-én esedékes

szelvényeit

már május hó 20-ától

költségmentesen beváltjuk.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI-, IPAR-,
ÉS TERMÉNYHITELBANK

NAGYVÁRAD, TELEKY-U. 3.

Telefonszám: 46.

Magyar bikák

500 koronától kezdve. Pekingi ka-
csatojások tuczatja ingyenes csoma-
golással 8 korona beküldése után
szállíthatók.Gróf Teleki Arvéd ura-
dalmából posta: **Koncza.**
1571.

Kiadó

2 szoba, konyha és mellékhelyiség-
ből álló lakás Nogáll-utca 9 sz. házban.

Értekezhetni a

Leszámitoló és Jelzálogbank
részvénytársaság
irodájában.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönség b. tudomására hozni, hogy a

FÉLIX-FÜRDŐT

május hó 13-án, azaz vasárnap

ünnepélyesen megnyitom.

Teljes tisztelettel:

Komzsik Alajos,

Félix fürdő bérője.

A megnyitó ünnepélyen az évadra szerződötve lett EGRI BALOGH GÁBOR első zenekara fog közreműködni.